

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av styrelsen för Sveriges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

21:a årg. 1925.

N:r 2. Februari.

Pris 25 öre

ATT ÄGA OCH ATT FÖRVALTA.

Kommunisternas ekonomiska politik i Ryssland tiden strax efter övertagandet av statsmakten inriktade sig på att schematiskt lägga de ekonomiska företagen under statens

eller ett helt komplex av fabriker, som i och för sig skulle kunna framskapa värden och nyttigheter genom anlita det av minsta möjliga ansträngning, men man kan

fyllande, än vid sättet för ägandet.

När det gäller ekonomiska företag är i själva verket ägandet en passiv funktion, under det att

Rembrandt: DE TRE TRÄDEN.

herravälde. Detta kallades radikal socialisering. Man hade bitit sig fast uti, att själva privatägandet av produktionsmedlen var den stora förbannelsen, och denna förbannelse väsentligen skulle upphävas om en annan form av äganderätt bleve förhärskande.

Erfarenheten visade snart, att det som rörde ägandet icke var det viktigaste. Man kan äga en fabrik,

sköta dessa förträffliga ting på ett sådant sätt, att de högst bristfälligt fylla sina tillärnade uppgifter. Om dessa verktyg icke skötas eller förvaltas väl, så förfelade i hög rad sin uppgift, vem som än är ägaren. När det gäller tillfredsställandet av mänskliga behov ligger det i själva verket större vikt vid förmågan att sköta den apparat, som arbetar på behovens

allt som sammanhänger med förvaltandet på ett helt annat sätt får det aktivas prägel. Naturligtvis spelar det i många avseenden stor roll vem som äger och hur det äges, men trots detta måste, då det gäller företagets ekonomiska insatser, skötandet, förvaltandet komma i förgrunden. — Sovjettryssarna kommo snart i kontakt med de realiteter, som ligga bakom dessa för-

hållanden, och de voro också tvungna att i sitt praktiska ekonomiska arbete alltmera taga hänsyn till dem. Den senare utvecklingen i Ryssland ger ju många bevis för detta.

Inom det privatkapitalistiska företagslivet finnes det en mångfald ur ekonomisk synpunkt synnerligen väl förvaltade företag. Konkurrensen tvingar därtill, pressar i regel fram högsta möjliga ekonomiska ändamålsenlighet beträffande de enskilda företagens organisation och förvaltning. När man talar om produktionsanarki inom privatkapitalismen, kan man endast mera sällan med berättigande hänföra detta till de enskilda företagen, till cellerna i den samhälleliga produktionsorganismen. Inom dessa iakttagar man tvärtom oftast hög teknisk och organisatorisk utveckling. Anarkien uppenbarar sig i de olika företagens bristande samarbete, i deras förhållande till varandra. Mångfaldiga exempel visa huru ett flertal företag konkurrera om och arbeta för marknader, som skulle kunna tillgodoses av en enda fabrik eller ett mindre antal fabriker, än som faktiskt äro inriktade just på detta område. Kartell- och trustbildningen är ju det privatkapitalistiska sättet att överföra denna ändamålsenlighet i cellen till att gälla större områden, till hela industrier eller andra komplex av företag.

Många skäl tala för, att det skall bli större möjligheter att åstadkomma väsentligen ökad ekonomisk ändamålsenlighet även i stort, inom det ekonomiska livet som helhet betraktat, om en mera socialt betonad äganderätt till de viktigaste produktionsmedlen kan införas. En sådan form av äganderätt skulle knyta ofantligt starka krafter till intresset att samordna hela produktionen och att överföra den goda ordningen i delen till hela den väldiga apparaten. I den mån detta är möjligt utvidgas naturligen även problemet om förvaltandet till ofantliga dimensioner. Vi skola i senare artiklar utveckla skälen för,

att detta problem emellertid icke kan lösas genom inrättandet av några maktfullkomliga politiska överinstanser, som med sin vishet skola reglera det hela.

Då socialiseringsnämnden framlade sitt första konkreta förslag — om Statens järnvägar som allmänt affärsverk — sysselsatte den sig med denna grundläggande uppgift: förvaltandet. Nämnden lyckades förebrija bindande skäl för att en skilsmässa mellan den politiska ledningen av staten och de i allmän ägo befintliga ekonomiska företagens — här Statens järnvägar — förvaltning borde verkställas. Det ekonomiska livet måste skyddas för byråkratisk stelhet, detta fastslogs som en grundsats för all förnuftig ekonomisk förvaltning. Och just därför måste skiljandet från den politiska maktapparaten genomföras.

På vissa håll har man kallat detta förslag ett projekt om "avsocialisering". Det skulle alltså vara avsocialisering att söka en god och hållbar lösning av det problem, som ligger vid botten av de frågor, vilka sammanhånga med produktionslivets förmåga att fylla sina uppgifter på bästa möjliga sätt! Detta vore ju en ren orimlighet, vilket även bevisas därav, att de av socialiseringsnämnden hävdade principerna äro klart identiska med dem, som bära upp socialdemokratiska partiets program i denna punkt. Denna programpunkt motiverades i programkommissionens betänkande till 1920 års partikongress bl. a med följande sats:

"Socialdemokratin måste vara på sin vakt och se till, att företagen erhålla sakkunnig ledning under garantier mot byråkratisk skötsel.

Garantier mot byråkratin erhållas genom att undvika monopolformen, genom att undvika stram centralisation, genom att lämna vidsträckt utrymme för Kooperationen, genom att i förvaltningsorganen bereda plats även för konsumenterna och genom att tillräcklig rörelsefrihet lämnas ledningen. Företagslednin-

gen måste vara sakkunnig. Varken ämbetsmän eller politici utan de tekniskt och kommersiellt högst utbildade skola ställas i spetsen för samhällets företag.

Statsdriften i dess populära, borgerliga mening bortfaller. I stället träder de socialiserade produktionsgrenarnas självförvaltning, under representation av olika intressen."

Den principiella överensstämmelsen bör vara klar för var och en.

I sin mycket tänkvärda skrift, "Gammal och ny ekonomisk liberalism", belyser professor Eli F. Heckscher från den privatkapitalistiska ordningens synpunkt det sociala momentet i det ekonomiska förvaltningsproblemet. Han skriver:

"Varje rik eller blott välsituerad man eller kvinna måste känna sig ha sin ekonomiska ställning som en gåva av samhället, att förvaltas under ansvar i samhällets intresse. Det är vad man kallat förvaltartanken, det att den välsituerade är samhällets förtroendemån, att han har sin förmögenhet 'in trust' av samhället. Ett ansvar för missbruk av samhällets förtroende kan visserligen icke utkrävas, ty i själva det privatekonomiskt organiserade samhällets natur ligger just att lita till individens självansvar; men ett kollektivt sådant ansvar kommer efter all sannolikhet att förr eller senare utkrävas, därför att missbruk av en rätt leder till dess upphävande."

Man kan icke neka till, att just det som ligger i denna syn är en ytterst värdefull tillgång för samhället. Om den privata ekonomiska förvaltningen i allo motsvarade detta höga ideal, skulle den ha en mycket starkare ställning hos alla samhällslager än den i själva verket har. Just därför att denna ordning så ofta bryter mot dessa grundsatser har tilliten till den blivit allvarligt rubbad hos en massa människor. Denna förvaltartankes djupa innebörd skulle få mycket starkare rotfäste om dess grundval utvidgades till att omfatta så många ekonomiskt ska-

Brottstycken ur Nyårsrevelj.

Av Axel Danielsson.

Den 31 december 1887.

— — — Hur blind en av våra motståndare än må vara i sin ovilja mot vår propaganda, så måste han dock kunna se, att det samhälle vars bestånd han önskar, alltigenom är byggt upp efter klasskillnadens princip, så att varje individ ständigt vet sig tillhöra en viss klass av människor, vilkens önskningar och strävande icke sammanfalla med de övriga klassernas. Detta är pudelns kärna. I klassmotsatsen har varje missförhållande sin rot och näring. Hon är samhällshydrans hjärta. Hugg av henne aldrig så många huvuden, det växer genast ut nya i stället, så länge ej hjärtat är genomborrat av den nye Sanct Görans svärd. Sök att genom reformer stoppa igen aldrig så många remnor i den bräckliga samhällsbyggnaden, den skall dock alltid vara obeboelig för ett lyckligt släkte, så länge ej grunden är omlagd. Den gamla grunden heter: k l a s s v ä l d e, k l a s s f ö r t r y e k, k l a s s p r i v i l e g i u m, den är upprutten och sviktar. Den nya grunden skall heta social likställighet, och den vill socialismen lägga.

Märk väl, du, som föraktfullt ser ned på socialismen som en okunnig arbetarehops drömmar, att tron på möjligheten av social likställighet ej är detsamma som ett fanatiskt yrkande på jämlikhet. Det sam-

pande människor som möjligt. Att ge den en sådan omfattning, en sådan vid bas, är den industriella demokratins mening. Genom att göra alla nyttiga människor till medansvariga, alltså i viss mening till medförvaltare i den produktion, som ger alla bröd, utvidgas den av professor Heckscher antydda idén till att bli en dominerande samhällslig makt. På den vägen skall en socialistisk förvaltartanke arbeta sig fram som, parad med en socialt betonad syn på problemet om äganderätten, skall dana en högre ekonomisk ordning. *Ulla H—st.*

ADA CAMBRIDGE:

THE VIRGIN MARTYR.*

TOLKAD TILL SVENSKA FÖR MORGONBRIS.

»Varje vildfågel har näste och en makes skydd i våren,
Men en ensam kvinna, kärleksfylld, ej make har, ej bo.
Ynglingar och ungmör vigas, blodet sjuder hett de åren,
Och i lyckå mödrarna välsigna stolt de ungas tro.
Livet ger dem lyckans gåva men för mig finns ingen ro.

Jag är gammal nu och glömd, men var förr en livsvarm flicka,
Darrande av längtans aning om en sällhet åt mig löst,
Drömde känslan av en sprittning, något i mitt inre ticka,
Om ett nyfött litet knyte famlande invid mitt bröst,
Om en stilla fröjd, då barnet hämtade av modern tröst.

O, mitt barn, jag bort fått äga, gånget nu för alla tider,
O, de gudasälla år, jag borde haft — som tomma dö.
Blinda Öde eller Gud, vad har jag gjort, att jag nu lider,
Ensamhet och måst åt vinden bladen i min krona strö,
Och försaka moderskap, som spirar upp och sätter frö?»

STENHÖS.

* Jungfrun-Martyren.

hälle, som skall taga vid efter detta, vill ej nivellera bort överlägsenheten i intelligens och energi. Det skall blott slå privilegiet ur den härskande klassens händer och genom klasskillnadens undanrödjande göra nationalrikedom och bildningen lika tillgängliga för alla.

Vad är det då för folk, som motsätta sig denna tingens nydaning?

Främst möter oss han, den store kapitalisten, denna världens överste härskare, innehavaren av penningen. Han är ej vår fiende därför att han äger penningar, ty penningar äro intet, om de ej få värde genom arbetet. Men för penningar kan man i det nuvarande samhället tillskansa sig medel att förmera sina penningar, att göra guld av andras möda och arbete. Den som har ett kapital kan

köpa sig en maskin, och den som äger en maskin kan plundra andra på deras arbetskraft. Maskinen, det industriella produktionsmedlet, en produkt av samhällets egen utveckling, till sin natur social egendom, har genom våld och plundring blivit privat egendom. Enskilda personer och bolag ha den i sin ägo och tvinga honom att tjäna sina egoistiska intressen, då den skulle vara samhällets egendom. Detta är stöld från folket, det arbetande folket. Produktionsmedlens rätta ägare är folket självt, och det är den socialistiska propagandans uppgift att upplysa folket härom, samt lära det gå vägen, som för oss ut ur klasssamhällets helvete. Denna uppgift skola vi söka fylla i Sverige.

"Obemärkta" utsugas.

Ett osmakligt geschäft!

Barnlagarna av 1918 togo bort en av de största sociala orättvisor som existerat, den att vara född av okända föräldrar. Dessa lagar hava givit barnet rätt till far och mor och modern rätt till sitt barn. Med denna reform trodde man att många gamla fördomar skulle falla, att kvinnorna skulle få mod att vara mödrar, vore det också utom äktenskapets helgd. Så blev dock ej fallet, alltid. Ännu är skammen att vara mor till ett utomäktenskapligt barn, den, hos såväl modern som hennes anhöriga, förhärskande känslan och man söker i det längsta komma undan, behärskad av en fatalistisk tro på att det går att reda upp det hela på något övernaturligt sätt. Varje barnavårdsman kan berätta ur sin erfarenhet om dottern som nekar till sista stund och först på läkarens order blir körd till B. B., om tjänarinnan, som döljer sitt tillstånd tills hon står inför det oundvikliga och då lämnar hushållet i den mest prekära situation, om flickan, som inte sagt ett ord för sitt barns far, dolt sitt tillstånd, ja, till och med förnekat det vid förfrågan. De äro som en drunknande, som griper efter ett halmstrå. Det är ej heller de mest förtvivalade som så totalt underlåta att ordna för sig, utan oftast de som kunna hjälpas tillräta och ingalunda sakna resurser. Ej heller är det de mest förtvivalade och övergivna, som söka upp fosterfördriverskorna, utan i stället de som sitta kvar i föreställningen om den oerhörda skandalen, såvida ej, som mycket ofta är fallet, rena bekvämlighetsskäl dikterar deras handlingssätt och då sker det vanligtvis på mannens initiativ. En annan utväg dessa blivande mödrar tillgripa är att inackordera sig "som obemärkta". De stora tidningarnas spalter erbjuda många tillfällen. Den annons som har den mest lockande formen är den som vanligtvis tilldrager sig uppmärksamheten. Står det något om "god och moderlig vård" och "kostnadsfritt hem åt barnet", så är saken klar. Att få barnet bort utan ersättning, se där är lösningen på den brydsamma situationen. Det är kroken som drar. Tack vare dessa försåtliga löften, som aldrig kunna infrias, fastna offren på kroken och utsugas till det yttersta av sina inackorderings-

fruar. Det existerar ett par kända sådana i Stockholm. Deras klientel har plockats så länge det finns möjlighet att plocka dem. De ha i årtal fått göra sina avbetalningar på förmenta skulder och falla ständigt undan för nya krav, emedan de ha över sig hotet om avslöjande. Förr eller senare kommer detta avslöjande ändå, när modern ej förmår mera. De flickor, som råka i dessa utsugares klor kunna ej komma från dem med mindre! Den som svarar på annons om "obemärkt som får plats", exploateras ju på det mest osmakliga sätt; hon får arbeta fullt ut och blir utan lön, men hon kan dock gå från eländet när som helst och är ej bunden vid att ha betalt i förskott och förlora sina små besparingar. De mest påtagliga bevis för hur dessa obemärkta plockas och hur illa de behandlas existerar och de ha förmågan att göra sig oåtkomliga, dessa fruar. Flera barnavårdsmän ha haft ett svårt arbete för att rädda något åt sin klient och hjälpa henne ur klorna på sin moderliga vårdarinna. Endast tack vare gamla ingrodda fördomar kan sådant få existera. Vanföreställningen om moderskapet utan äktenskap är skulden därtill. Att vara mor är ingen skam om man är en god mor. Är man dålig mor, är det ingen förtjänst att man är det i om äktenskapet. En dålig mor är den som vet att hon måste bli mor och vill komma undan. Tänk om vi mödrar kunde få de unga att känna ansvar för det liv de sätta i världen, lära dem inse att de ha föräldraplikter och att de måste bära konsekvenserna av sina handlingar. Sök motverka det typiskt manliga sättet att smita undan så snart förhållandet får följder. Det händer att en ung man som i årtal gått i sällskap med en ung flicka drar sig undan då hon omtalar att hon är i grossess, ja, i min praktik har det förekommit att en man, som varit förlovad med sitt barns mor i ett par år, flydde undan sex veckor före barnets födelse, och att en annan gav sig i väg till Amerika för att komma undan faderskapet, medan han hela tiden inbillat flickan att han skulle gifta sig med henne om ett par månader. Det är en oerhörd orättvisa i detta att modern inom äktenskapet omhuldas,

skyddas, bäres på händerna av sitt barns fader under sin väntans tid, medan den ogifta modern stötes ut, försummas och förnekas. Låt oss försöka lära de unga männen respekt för den blivande modern och hennes barn, som också är hans. Den unge kamraten och solidariske arbetaren brister fullkomligt i solidaritet när det gäller den kvinnliga kamraten. Kan det ej bli annorlunda med de socialdemokratiska kvinnornas hjälp? Varje mor bör tala med sin dotter, varje matmor med sin tjänarinna när hon misstänker hennes tillstånd. Saknar hon förmåga att själv komma med sitt förtroende, så sök vinna det. Sök att hjälpa henne, ej att komma undan ansvaret och moderskapet, men att bära det. Säg henne att hon har rätt att gå till barnavårdsnämnden tre månader före sin väntade nedkomst, att begära barnavårdsman och att få avtalsfrågan ordnad. Då kan också barnavårdsmannen ha klart med betalningen om inte barnafadern är en riktig strunt, som varken kan eller vill betala. Att hålla efter en karl är inte så lätt och pengar stå ej att taga ögonblickligen hos den som inte vill betala. Måste det bli rättegång tar det månader innan det blir klart. Tre veckor gå åt för att få fri rättegång beviljad, tre veckor för stämningens delgivande; nekar han då, tar det åtskilliga veckor innan vittnen kunna anskaffas etc. Blir det utslag så får det ej laga kraft förrän efter tjugudagar och om det sedan skall bli införsel åtgå åtskilliga veckor, till ingen glädje för någondera parten, skulden är ofrånkomlig. Att komma från barnavårdsman är lika omöjligt. Den, som tror att hon slipper, den är dum och okunnig. Vilken församling hon än flyttar in i så blir det barnavårdsman där. Och då är det bara dumhet att söka sig bort som obemärkt och utsätta sig för att få slita ut sig utan lön eller plockas på sista slanten av barnmorskor utan praktik och andra kvinnor som ha funnit de ogifta mödrarna vara ett tacksamt objekt för spekulationer i vinningssyfte. För dem, som absolut ingen annan utväg ha än att söka sig iväg för att få barnet i lugn och ro långt från hemorten, kan det ju vara lockande, men då finns det ackuschörskor som behandla sina klienter hederligt och dessa böra kunna förete betryggande rekommendationer av barnavårdsnämnd eller barnavårdsman. Uppmana de unga mödrarna att omedelbart vän-

Änke- och barnpensioneringen i Australien.

Ett mönster för de önsknings, som kvinnorna inom den soc.-dem. rörelsen i vårt land önska se förverkligade igenom samma sociallagstiftningsreform i Sverge.

Fattigvårdslagar eller fattigvårdsunderstöd finnas ej i Australien. Där kallas all social samhällshjälp som gives av staten åt behövande i ena eller andra formen "pensioneringar". De statliga organisationer som dock med nödvändighet måste finnas för ekonomiskt och funktionellt arbete åt dessa landets olika behövande ha ej fattigvårds karaktär. Utan en starkt präglad humanitär sociallagstiftnings skydd, vård och hjälp åt behövande medborgare. I fråga om barn- och änkepensionen stipulerar den australiska lagen: "att varje barn som icke äger hemvård eller uppfostrarvård är ett statens barn". Hemvård och uppfostringsvård åt dessa barn anskaffar staten själv genom för detta ändamål bildade sociala organisationer (motsvarande till en del våra barnvårdsorganisationer). Man håller mycket strängt på principen att skaffa alla barn "hem". Endast i största nödfall fostras hemlösa barn upp på barnhem eller institutioner. Barnen skiljas från mödrarna endast i sådana fall där moderns moraliska karaktär förbjuder handhavandet av barnets fostran under hennes vård. I de flesta sådana fall försöker man dock förmå mor- eller farföräldrar till barnet att åtaga sig dess vård och uppfostran. Detta för att förebygga att mor och barn helt skiljas åt. Detta humanitära förfaringssätt dikteras helt av principen "hemkärlek, moderskärlek åt barnet". I fall där moder och barn ej äga anförvanter att vistas hos, inackorderas båda hos någon familj. Dessa bestämmelser gälla barn födda såväl utom, som

da sig till barnvårdsnämnd dit de komma, barnvårdsmanen kommer då ej för sent för att hjälpa. Vid ett sådant förfaringssätt skulle dessa utsugares praktik bli den minsta möjliga och de skulle tvingas att söka sig hederligare näringsfång än att exploatera blivande mödrar och ofödda barn!

Sigrid Lundin.

inom äktenskapet. Man kan säga att principen "ej skilja mor och barn" helt genomtränger den australiska barn- och änkepensioneringslagen i praktisk tillämpning. I fall där moder endast har ett eller två barn har det hitintills utbetalade understödet ej varit tillräckligt för att modern utan eget förvärvsarbete förmått

VINTERBILD FRÅN SKANSEN. (Hornborgastugan).

hålla hemmet samman. Men mer och mer har den känslan vuxit sig starkare, särskilt inom de australiska arbetarepartiernas reformvänliga organisationer, "att mödrar med ansvar för hem och barn ej böra av ekonomiska nödskaäl ställas inför situationen att ej kunna fylla detta samhällsviktiga ansvar". Med all säkerhet kommer en revidering av lagen i detta syfte med snaraste också att genomföras. En revidering, där moder blir i stånd, oberoende av barnens antal, att få ekonomiskt bärande skydd för hemmets bestånd. Denna revidering kommer i främsta hand att bli en hjälp för de mödrar, vars nuvarande pension för ett eller två barn varit för knapp att uppehålla hemmets utgifter, där modern på grund härav fått lämna hemmet

i trots av detta understöd för att genom eget förvärvsarbete hjälpa till att ekonomiskt värna hemmet. Då däremot en moder med fyra, fem eller flera barn, med samma pensionsbelopp pr barn, just genom barnens flerantal haft relativt lättare för att klara hemutgifterna med pensionsunderstödet. Strävan gäller nu att skydda alla hem som barnen behöva, oberoende av barnantalet. Ledd av den mänskliga kärlekssträvan, som är så innerligt sann: "Ett barn behöver inte bara vård och uppfostran, det behöver ett hems skydd, föräldrars kärlek", har den australiska änke- och barnpensioneringslagstiftningen byggts upp. Dess arbete för fullkomning av denna strävan är endast en tidsfråga. Må

det mana oss här hemma i vårt eget land att arbeta fram vår lagstiftning i detta stycke efter liknande linjer. Med tacksamhet notera vi andra länders framsteg härvidlag. Deras framgångar äro våra framgångar. Ty social samhällsskyddslagstiftning giver i sin internationella utformning även en hjälpande hand åt länder som ännu stå efter. Vid utformandet av varje nytt lagförslag spannar man efter andra länders mått, steg och vunna mål. Tanken att de nått fram till något bättre än vi äga förpliktar och giver styrka. Låt oss hoppas att det ej dröjer alltför länge innan vi i vårt land kunna bringa alla dessa tusentals mödrar och barn, beroende av samhällets ekonomiska och sociala hjälp, en hjälp efter samma linjer som barn-

Litteratur.

N. S. Norling: Göingar och annat folk. Åtta noveletter. Eklunds förlag. Pris 2 kr.

Bland julboksflodens skönlitterära alster var också Norlings Göingar och annat folk, en till omfång och utstyrsel blygsam bok — men ändå en bok, som man läser med glädje och minns med tacksamhet. Varför? Jo, Norling uppbar två ovärderliga författaregenskaper — en frisk och fin humor och en god karaktäriseringsförmåga. Författaren är den skarpa iakttagaren och älskvärda berättaren, som med sitt eget jag stiger i skymundan, medan han för sin publik skisserar upp eller frammejslar sina människobilder, vilka han har en viss förmåga att ingjuta levande anda i.

Norlings folkivsberättelser äro icke koncentrerade omkring en spännande handling och sakna stämningsskimmer eller naturpoetiska utgjutelser. Men läsaren stannar fängslad och leende inför sådana figurer bland dessa göingar som den storordige "Baronen", sillhandaren, som under en minst sagt skrovlig yta söker omsorgsfullt dölja ett vekt och mänskligt hjärta, eller Westerstens Ida, som älskar sin trosbroder, den abnormt kalle sjundagsadventisten Rönn, och med den femtiotreårigas hela energi fullföljer sitt program för att erövra sin Josef, men ändå misslyckas.

Fastän julen 1924 för länge sedan är förbi kan Norlings bok varmt rekommenderas — såsom ett i förhållande till priset verkligt givande nöje.

Harald Bergstedt: Jörgensfesten. Ett äventyr. Eklunds förlag. Pris kr. 3:50.

Harald Bergstedt är en dansk författare, satiriker och humorist av första rang. Hans bok "Alexander", som tidigare utkommit på

pensionering och änkepensionering byggts upp efter i Australien. De soc.-dem. kvinnorna i alla länder sträva att förverkliga dessa humanitära hjälpteorier inom sociallagstiftningens ram. Australiens framsteg må vara vårt ljus i arbetet.

Maja Björkman-Broberg.

En social roman.

Käthe Kollwitz, den stora tyska konstnärinnan, har tecknat en bild: en knotig, dyster gestalt, lutad över en bok, armbågarna mot bordskivan, händerna stödande ett tungt, kantigt ansikte, fullt av ansträngning och möda — —. Det är omslagsvinjetten till Heinrich Manns roman, "Die Armen", De fattiga.

*

På gården till den stora arbetarkasernen i Gaunensfeld leka barnen. Hundratals barn välla ut ur det överfyllda huset, över gården, ut genom porten, ut på fältet. Alla äro de födda här, och om allt går sin gilla gång, skola de också dö här.

Från fabrikena komma de hemvändande arbetarna. Deras steg höras långt från fjärran, trötta och hopplösa. De träla i den rike Herslings fabriker. Herslings far, som kravlat sig upp i höjden, från att själv ha varit arbetare, har överlämnat makten åt sin son, och sonen har också övertagit — hatet. Man hatar honom, mörkt, instinktivt, såsom den förtryckte alltid hatar sin förtryckare.

*

Vid sitt fönster står arbetaren Karl Balrich och tänker: Hatet!

svenska, tog kritiken och publiken med storm. Och "Jörgensfesten" är i sitt slag lika rolig.

I den satiriska sagans form framställer författaren den bedragna, godtrogna, av helgonlegender och auktoritetstro uppbyggda allmänheten. Han gycklar blodigt med den tanklösa, dumma och osjälvständiga fårskoock människor, som i pilgrims-tåg draga till helgonet Jörgens stad och rent av bjuda ut sig åt bedragare. Men ännu mindre skonsamt far författaren fram med den mänskliga fårskockens andliga ledare, män, som göda sig på folkets godtrogenhet. Dessa formligen hudflänger han med satirens gissel.

Vid sidan av satiren finner man scener av uppsluppen och burlesk komik, en glad och galghumoristisk lek med mänskligheten. En publik, som är andlig motpol till Runas och Leonard Strömbergs publik, kommer att finna "Jörgensfesten" härlig och befriande sund.

A. F b g.

Med det går du i säng, med det stiger du åter upp. Före klockan sex på morgonen måste du rusa upp och ut på den gråa vägen till fabriken — i larmet från maskinerna, i den tunga luften, i allt som är omkring oss, växer hatet — — —.

Han lyssnar. I de angränsande lägenheterna gråla familjerna, tjut och skrik, smållar och gräl förbittra tillvaron.

Han känner: något måste göras, någon måste träda fram, organisera, leda. Omständigheterna spela honom i händerna, han börjar läsa, han skall bli jurist, tänker han, och skaffa sig kunskaper, för att visa herrarna att även deras lagar kunna riktas mot dem själva. Hans plan är att få lagen på sin sida mot familjen Hersling. Han vet att Herslings far kommit över sina fabriker, eller rättare det lilla kapital, med vilket den ursprungliga lilla fabriken grundades, på ett oärligt sätt; Hersling har lurat en släkting till Balrich på pengarna, med löfte om kompanjonskap. Och det finns papper på saken.

Arbetaren Balrich läser och läser. Varje ledig timme, långt in på nätterna, ja, ibland ända till dess det är tid att gå till fabriken. Han låter då och då förhöra sig hos en gammal professor, som också innerligt hatar Hersling. Balrichs plan är att komma i besittning av fabrikena, för att sedan lägga om driften så att varje anställd skall få sin andel i vinsten; ingen skall vara en annans träl, alla skola vara lika. —

Och arbetarna börja tro på honom. Man pekar och säger: Han skall ge oss vår rätt, genom honom skola vi alla komma till glans och härlighet.

*

Så börja förföljelserna mot honom. Hersling använder alla medel; han försöker t. o. m. att få Balrich förklarad för galen och spärrar in honom några dar. Men i arbetarhusen börjar det jäsa, man håller stora möten, protesterar, och slutligen tillgriper man strejk. Och arbetaren Balrich friges, och blir en av strejkens ledare. Han vill föra in den på rent praktiska banor, han får arbetarna att sätta upp en begäran inte blott om löneförhöjning, utan också om vinst i produktionen.

Det kommer ett bakslag. Lönerna skola sänkas och nu börja oroligheterna. Det blir strid och skottlossning; polisen jagar arbetaren Bal-

rich. Och till slut, efter ett misslyckat attentat har man honom fast. Han blir frånstulen dokumentet (ett brev, som bevisade den gamle Herslings bedrägliga förfarande med sin f. d. kompanjon när fabriken grundades) och har ingen utsikt mer att på "den lagliga" vägen kunna spela över fabriken i arbetarnas händer, det är slut. Men han hoppas att dagen en gång skall komma då. —

Han förblir proletär. Han lämnar sina böcker och står som de andra åter i fabriken. Och tiden går, 1914 kommer och med 1914 kriget.

Då skall allt bli förändrat: Tyskland skall segra, alla skola få det bättre, härligare, man skall känna att man lever. — — — Alla äro lika nu, då det gäller det gemensamma "Vaterland" — — — och så rycka arbetarskarorna ut — inte mot sin fiende, kapitalismen, nej, ut mot de franska proletärerna. — — —

Och boken slutar: "När vi komma tillbaka — — —?" Det låter trött, hopplöst, trots den rusiga känslan av att dra ut för allas gemensamma lycka. Innerst inne tvivlar arbetaren Balrich; men han är redan en psykiskt bruten individ, han följer med de andra, och frågar med de andra: — Kommer jag tillbaka? —

*

"Die Armen" är en ypperlig studie över den tyske arbetarens själsliv före 1914, den disciplinerade, fosterlandstrogne, i grunden en smula reaktionäre tyske arbetaren. Balrich är en av de få som höjer sig — och därför att han är så ensam stötes han ner igen. Han vet: Vad skulle inte dessa massor göra, om de visste sin styrka?

Man trodde ej på sin styrka, förrän 1918 — och då var det redan en smula sent! Då var den stora olyckan skedd, miljoner voro döda, miljoner lemlästade, och de sociala förhållandena betydligt försämrade.

*

"Die Armen" är en direkt fortsättning på Heinrich Manns mästerliga, till svenska översatta samhällsskildring, Undersåten. Det vore synnerligen önskvärt för alla icke tysk-kunniga beundrare av Heinrich Manns produktion, att få även denna fortsättning översatt till svenska språket. Den skulle med säkerhet uppskattas.

E — s J — n.

ANNA STERKY.

En kvinnlig partiveteran.

Anna Sterky kan med skäl bära detta namn, då hon är så att säga uppvuxen med socialismens intåg i Norden. I hennes hemstad, Köpenhamn, gingo vågorna höga vid diskussionen om frihet och rätt för arbetarklassen i början på 70-talet. Det var svallvågorna från Pariserkommunens dagar, som hastigare slog mot Danmarks kuster än hos oss. Redan då var Anna Sterky djupt gripen av arbetarklassens befrielsekamp och så småningom kom hon att aktivt deltaga i dess arbete. Då kvinnorna började fackligt organisera sig, var Anna Sterky med och blev ganska snart en förtroendeperson för den fackförening hon tillhörde, och det var som ordf. för Kvinnliga herrskräddarnas fackför-

ening, som hon blev invald i de Samverkande fackföreningarnas representantskap, vilket hade mycket ansvar och mycket arbete att utföra.

Hon var också en av de tre kvinnor, som för första gången utsågos av partiet att tala på en grundlovsdag i mitten av 80-talet. Det var en viktig tilldragelse inom dansk arbetarrörelse att kvinnorna fingo uppträda, och ansågs som den dopakt, som befästade kvinnornas hela delaktighet i arbete och ansvar för arbetarrörelsens framgång.

Efter dessa mycket lärrika och arbetsamma år förde händelserna Anna Sterky över till Sverige. Och här mötte henne även mycket arbete. Vid sin makes sida deltog hon

(Forts. å sid. 13.)

Moderskapshjälp i förbindelse med allmän sjukförsäkring.

Ett lagförslag härom finns utarbetat av socialförsäkringskommittén* och har detsamma sedermera blivit inom socialdepartementet överarbetat. Det förelåg färdigt 1920. Förslaget har icke framlagts av någon regering till behandling av riksdagen. Detta har nog berott på omtanke om själva frågan, emedan de sista åren icke varit lämpliga för framläggandet av stora försäkringsförslag, som utöka budgeten. Det föreliggande förslaget skulle tillföra statens utgifter en summa av omkring 37,000,000 kr. årligen. I verkligheten blir dock anslagets ökning icke mer än 34,000,000 kr. emedan omkring 3,000,000 kr. redan utgå till den frivilliga försäkringen och skulle bortfalla. Det säges också i utredningen, att beräkningen är hög genom att antalet försäkrade möjligen blivit för högt beräknade, så att hela statsbidraget i det hela kanske ej skulle bli mer än 27,000,000 kr. samt 3,000,000 kr. därtill, som redan utgå. Enligt denna senare summa skulle statsbidraget för varje försäkrad bli kr. 13:20 och omfatta 2,300,000 försäkrade. Enligt tidigare uträkningar 3,000,000 försäkrade. De försäkrades egna tillägg skulle variera mellan 12 till 120 kr. årligen eller från 1 kr. till 10 kr. i månaden. Dessa summor bliva ungefärligen desamma som i andra länder med allmän obligatorisk sjukförsäkring, såsom i Norge och Tyskland.

Detta är otvivelaktigt en stor utgift både för staten och för den enskilde. De som nu tillhöra de frivilliga sjukförsäkringarna äro dock redan vana vid utgifter för att kunna få känna sig oberoende av anhörigas och kommunens hjälp. I förslaget ingår läkarevård, läkemedel, sjukpenning, moderskapshjälp och förvaltningskostnader. Att märka är att sjukhjälpen kan erhållas ända till 3 år i följd mot vanligtvis 90 dagar i den frivilliga försäkringen. De summor, som i sjukvårdshjälp och moderskapshjälp erhållas, skulle vara från 1 kr. till 10 kr. pr dag alltefter de erlagda avgifternas storlek, vilka äro bestämda i förhållande till den årliga medelarbetsförtjänsten. För en så låg årlig in-

komst som 540 kr. skulle komma 1 kr. pr dag, med en inkomst på 1,080 kr. 2 kr. pr dag, på 2,160 kr. 4 kr. pr dag, med 3,240 kr:s inkomst 6 kr. pr dag o. s. v. upp till 5,400—8,100 kr. med 10 kr. pr dag.

Lagförslagets ordalydelse angående moderskapshjälpen är följande: Till försäkrad kvinna ävensom till hustru, som avses i 10 §, utgives vid barnsbörd såsom moderskapshjälp ej mindre vård av barnmorska, än även för 56 dagar, varav 14 dagar före dagen för barnbörden, moderskapspenning för varje dag till belopp motsvarande för försäkrad kvinna hel sjukpenning och för hustru som avses i 10 §, 1 kr. ävensom i fall, som i 16 § angives, ampenning.

Angående ampenning stadgas: Till försäkrad kvinna, som för sitt uppehälle är av arbete för arbetsgivares räkning huvudsakligen beroende, utgives vid barnsbörd från och med fyrtioandra dagen efter dagen för barnbörden för varje dag hon ammar barnet, dock högst under femtio dagar, ampenning till belopp motsvarande halv sjukpenning.

Angående barnmorskevård stadgas att härom i tillämpliga delar gäller vad som gäller om beredande av läkarevård vid sjukhjälp.

Det överarbetade förslaget lider dock av den inskränkningen, att vad angår hustrus sjukhjälp ej medtaga hustrur utan egen arbetsförtjänst, men de få läkarevård, läkemedel och moderskapshjälp.

Med införande av ett förslag som detta eller ett liknande skulle det förträffliga vara vunnit, att den segslitna moderskapförsäkringsfrågan vore löst på samma gång som allmän sjukförsäkring. Ett för flera år sedan framlagt moderskapförsäkringsförslag blev ej antaget och en stor del av kvinnoopinionen var icke heller tillfredsställd med detsamma. Det omfattade nämligen endast i industrier och å verkstäder arbetande kvinnor och skulle vara ett komplement till förbudet för dessa kvinnor att arbeta viss tid före och efter barnbörden. Det förslag, som är förenat med allmän sjukförsäkring, omfattar däremot alla kvinnor, ej blott arbeterskor utan alla hustrur och ogifta mödrar med varierande anställning. Man förstår ju genast, vilket oerhört framsteg det nya förslaget är och

hur rent av barockt det skulle vara, att inskränka moderskapförsäkringen endast till några vissa yrken och så dessutom utelämna nästan alla hustrur. Gränsen är endast en viss maximiinkomst av 8,100 kr. eller förmögenhet om mer än 25,000 kr. Minimigränsen är 540 kr., vilken förtjänst även den lägst avlönade kvinna, som har arbete hela dagen, kommer upp till. Moderskapshjälpen är samma belopp som sjukpenningen. Dessutom tillkommer den stora fördelen att ingen kan tycka det är underligt att försäkra sig för moderskap, emedan i försäkringen även ingår försäkring för hjälp vid sjukdom.

Ja, man längtar verkligen efter att få uppleva en sådan tingens ordning. Och man får icke bli pessimist därför att frågan icke kan realiserats förrän om ett par eller några år. Man har dock icke övergivit hela tanken, ehuru här relaterade förslag fått ligga så länge oanvänt. Man arbetar nu i den s. k. besparingskommittén, tillsatt av regeringen, med ett förslag angående effektivaste sättet att minska administrationen för socialförsäkringen och att i möjligaste mån sammanslå olika försäkringsgrenar inom samma administration. Först sedan man har en plan om detta kan man komma fram med förslag i socialförsäkringens olika delar, bl. a. också den om allmän sjukförsäkring omfattande även moderskapshjälp. Det är ju praktiskt. En av stötestenarna på försäkringens väg är nämligen att administrationen blir så dyr. Kan man minska den finns också mera möjligheter att få socialförsäkringen igenom i riksdagen. I detta sammanhang kommer man också osökt att tänka på understödet till änkors barn, den s. k. änkepensioneringen, varom riksdagen begärt utredning. Den kan icke heller utredas förrän grundlinjerna blivit klara, vilka olika försäkringar och pensioner, som kunna sammanföras för att minska onkostnaderna.

Vi kunna därför vara ganska förhoppningsfulla och hava allt skäl att hålla fast vid våra fordringar på att försäkringarna eller de bestämda pensionerna är den väg, som skall föra samhällets medlemmar fram till trygghet och självständighet. *Anna Lindhagen.*

* Ordförande var president A. Lindstedt, representanter för sjukförsäkringen voro J. E. Berglund och V. Vestergrén.

AXEL DANIELSSON.

FREDRIK STERKY.

ETT TJUGUFEMÅRSMINNE.

Vid sekelskiftet gingo tvänne män ur tiden, som inom svensk arbetarrörelse outplånligt ristat sitt namn i dess historia.

Axel Danielssons liv och pionjärbete i den sydsvenska staden Malmö har många gånger tecknats i den socialdemokratiska pressen och nu vid 25-årsminnet av hans död lever han ännu lika friskt i minnet hos medkämparna, vilka aldrig tröttna på att skildra hans storvulna karaktär och etsande personlighet. Som ett levande monument är hans främsta skapelse tidningen Arbetet.

Fredrik Sterky den utomordentliga organisatören och administratören minnes och skildras som en helgjuten personlighet, som gjorde stora banbrytande insatser i rörelsens början. Hans förnämsta verk är skapandet av Ny Tid i Göteborg, men blev det honom även förunnat att lägga grunden till den Svenska Landsorganisationen.

Förvisso komma dessa två märkesmän att i tacksamt minne bevaras långa tider framåt.

Det står glans och bragd kring deras gärningar.

Sådd och skörd.

Berättelse för "Morgonbris".

Av Elin Pettersson.

VI Kap.

Verkmästare Lund höll på att bli en man. Bittra erfarenheter hade gjort honom till en helt annan — till en god och hederlig människa. —

Lyckligtvis fick han en ny anställning omedelbart efter det han avflyttat från Högbergs fabrik. Sin plats skötte han väl och ingen bland personalen besvärades med något som stod utom arbetet.

— — —

Den som sent omsider återvann upprättelse från sin förnedring var Karl Modig, kanske därför, att han hunnit längst på brottets bana. Men — räddningen kom även för honom. En kamrat lyckades med intensiva ansträngningar få honom ifrån det förfärliga supeländet. Och den som Modig velat illa, nämligen Lund, hjälpte honom att få arbete. —

Ja, så där underligt kunna människornas vägar korsas — sedan man väl kommit över en massa "vägöverbinder", så att säga. —

Karl Modig började arbeta, fick ett trevligt utseende (som vanligtvis följer med välstånd), kläder och mat och ändå en liten slant över i veckan. Hans hustru som fått gå på hjälp i husen, både nödigt och onödigt, fick nu stanna hemma och sköta såväl hemmet som deras lille gosse.

En god sådd lämnar snart den bästa skörd. Den familjen hade lärt sig förstå det.

— — —

Det led mot kvällningen i sanatoriets park och luften började bli sval.

— Det är nog bäst behålla tröjan på, sade systemen till Irene, som satt i en sjukstol.

— Tack, syster! svarade hon.

— Det är så skönt att sitta ute, tillade hon och gav systemen en tacksam blick.

— Se, jag förstår det så väl.

Jag kommer och hämtar er om en stund.

— — —

Irenes blick följde tankfullt en sådesärla, som hoppade omkring. Hon satt och liksom gjorde upp ett konto med sitt eget inre.

En ung läkare vid namn Frits

Hägg hade vikarierat en tid vid sanatoriet. Han hade visat Irene en särskild uppmärksamhet. Och hon åter hade verkligen fattat tycke för honom — en böjelse som hon gissade var besvarad.

Hur olika hon kände nu mot förr! Känslorna för Rudolf hade varit backfischens — nu voro de en tillgiven kvinnas.

— Så långt borta i tankens värld!

Hon ryckte till vid ljudet av en fyllig mansröst.

— Å, så ni skrämde mig! sade hon och log.

— Skall vi åka litet, fröken Irene?

— Tack, om doktorn vill.

— På ett villkor — kalla mig inte doktor!

— Vad skall jag då kalla er?

— Frits — rätt och slätt — han böjde sig ned och viskade det i hennes öra. Det var honom omöjligt att behärska sig — sakta tryckte han sin mun mot hennes finhylda kind. Det var svårt för Irene att icke få följa sitt hjärtas impuls — han var läkaren — hon var patienten — men hon såg länge på honom och sade:

— Vet ni vad jag tänkte på när ni kom? På er.

— På dig — — — Irene.

— Ja, på dig, Frits!

— Det var väl därför jag kände mig så lycklig. Irene, du lämnar snart denna plats och ävenså jag — få vi återse varandra?

— Aek, om jag bara blir frisk!

— Du blir frisk. Kärleken, Irene, är den bästa medicinen, det bästa läkemedlet.

— Jag tror det.

Han tog hennes händer i sina.

— Får jag följa dig hem och an hålla om din hand?

— Jag önskar intet hellre.

Nu kysste han hennes händer.

— Litet för bleka — eljest de älskligaste händer i världen.

— — —

Man kan inte fordra allt på en gång. Din förbättring har gått ovanligt raskt ändå.

— Vet du varför?

Han såg på henne. Det behövdes intet svar.

— — —

Sjuksystemen kom nu för att hämta Irene. Doktor Hägg följde sakta efter.

— — —

Efter Irenes avfärd blev det tomt. Hon hade gjort sig avhållen av mängden.

Den ordinarie läkaren hade kommit tillbaka och allt gick i vanlig ordning.

Ingen mor kunde vara mera öm mot sitt barn, än vad Frits var mot Irene under resan. Han pysslade om henne på alla vis och han gissade varje hennes önskan.

Den som mest sörjt över Irenes sjukdom var hennes mor. Och den som mest glatt sig över hennes tillfrisknande. Hon var också glad att se sin flicka så lycklig. Doktor Hägg mottogs i familjen med öppen famn.

Bättre man kunde dottern aldrig få. Snäll och förekommande. Intelligent och belevad. Och en lovande framtid som läkare.

Det följde glada tider för Irene. Hon hämtade snabbt krafter och återvann snart sin forna spänstighet och även sitt glada humör.

— — —

Maj kom med vår och solljusa dagar.

Irene hade gått för att möta Frits. På vägen mötte hon en blomsterförsäljerska. Hon köpte en bukkett blåsippor — Irene var alltid ömhjärtad mot mindre bemedlade.

Hon såg på de små blommorna — det var som buro de en hälsning om vårens och löftenas tid. —

— Äro de inte vackra, Frits?

— Jo, visst. Mycket vackra. Just därför att de äro blå, tycker jag om dem. Den färgen talar om trohet.

— Tag dem, Frits, och göm dem — i kväll är vår sista kväll som förlovade.

— Tack, Irene! — —

— Ja, sade han om en stund, nu är allt klart, angående våra gäster till bröllopet. Men vi hade glömt en, min gamle vän och skolkamrat, Rudolf Högberg.

Irene ryckte till när hon hörde det namnet. Han såg det och sade:

— Du känner honom närmare?

— Ja, det vill säga, jag har känt honom i min gröna ungdom.

En bleknad episod, ingenting annat.

— Är det sant? I kväll skola inga hemligheter begravas, som vi sedan skulle få ångra. Förtroendet är den grundval, på vilken ett äktenskap skall byggas.

Okunnigheten — en av orsakerna till sociala tragedier.

Mer än en individ har blivit ett samhällets olycksbarn på grund av bristande social upplysning. Det hjälper inte att stiffta lagar till skydd och hjälp för nödställda och skyddslösa människor, om inte de, för vars skull lagarna stiftas, veta något om dem. En aldrig så välorganiserad social hjälpverksamhet kan ofta inte nå just de olyckliga, som den i första rummet borde hjälpa och rädda, därför att dessa av ren okunnighet hålla sig i skymundan, om inte någon händelsevis påpekar, att det finns ett halmstrå, som de ha rätt att gripa tag i.

För att belysa detta förhållande, vill jag berätta ett exempel ur livet. På ett räddningshem såg jag för några år sedan en ung flicka, vars fina, intelligenta utseende gjorde intryck på mig. Så småningom blev jag så bekant med denna flicka, att hon berättade mig sitt livs historia. Hon hade vuxit upp i ett fattigt medelklasshem i en storstad. Syskonkretsen var synnerligen talrik, och hon — lät oss kalla henne Edit — måste sluta skolan redan vid femton års ålder för att börja förtjäna sitt eget bröd, fastän hon hade en avgjord studiebegåvning och naturligtvis mycket gärna hade velat fortsätta i skolan. Hon fick plats som maskinskriverska på ett stort kontor och hon var inte mer än sexton eller sjutton år, då hennes chef och arbetsgivare kom att fästa sig vid hennes fina och originella utseende. Det kom snart nog till ett förhållande mellan honom och hans yngsta kontorist. Han förförde den unga flickan med den hänsynslösa egoism och samvetslöshet, som är karaktäristisk för den sortens män. Och hon gav sig åt honom i barnslig

— Det förtroendet skall aldrig jag svika, Frits, sade hon.

— Det öppenhjärtade i hennes svar drev varje misstanke på flykt.

De hade skilts och Frits gick mot sin bostad. Hur än allt blir i min nya, privata ställning, tänkte han, vill jag så en ädel säd. —

(Forts.)

okunnighet utan att ens veta vad hon gjorde, ty varken hennes mor eller någon annan hade givit henne verklig kunskap om denna sida av livet. Han behöll henne som sin älskarinna, så länge han önskade, då hon var dårad av hoppet om giftermål, möjligheten att få studera musik och alla andra fagra löften, som han lockade henne med. Då det blev följder av förbindelsen hemlighöll Edit det för modern men ordnade på sin älskares inrådan det så, att hon i rätt tid skulle få inackordering hos en barnmorska i en annan stad. Men det gick inte efter beräkning. En dag insjuknade Edit häftigt och måste i ambulans föras från kontoret till sjukhuset. När hennes mor fått den ledsamma underrättelsen och stod vid sin dotters bädd, hade Edit redan haft ett missfall och var ganska allvarligt sjuk. Efter någon tid skrevs hon ut som frisk — chefen hade betalat för henne på sjukhuset — och for, matt och svag så att hon knappt kunde stå, till sitt hem. Där möttes hon av moderns bestämda vägran att ta emot sitt olycksbarn. Hemmets dörr stängdes för henne. Hon hade ställt till skandal, skämt ut föräldrar och syskon, och nu kunde hon återvända till honom, som var skulden till eländet, hettes det. Föräldrarnas hårdhet lamslog hennes vilja och tunga. Hon hade intet annat val än att vända sig till chefen-älskaren. Denne förklarade helt kallt och affärsmässigt, att han gjort sin plikt, då han betalat hennes sjukhusräkning. Platsen på kontoret ansåg han det olämpligt, att hon efter det inträffade återtog. Som överloppsgärning gav han henne 50 kr., "så att hon skulle kunna komma bort från staden". Matt och kraftlös till kroppen, sjuk till själen av bitterhet och förfäran inför sitt eget öde, reste hon till närmaste fabriksstad.

Hon tog in på ett hotell och började se sig om efter arbete, på kontor eller i affär, på fabrik eller café. Men det visade sig svårare, än hon anat att få något arbete. Efter några dagar var hennes kassa slut. Under ett par dagar och ett par nätter förde hon en förtvivlad kamp mot hunger och köld, medan hon an-

strängde sig till det yttersta för att få arbete. Men hon var ju ensam, utan rekommendationer och utan relationer. Och så dukade hon till slut under för frestelsen. Hon hade faktiskt aldrig hört talas om, att en ensam kvinna i hennes belägenhet kunde vänta någon hjälp eller något stöd av samhället.

Hennes bittra tonfall, så väl som själva orden, då hon berättade om sin olycka, ha etsat sig in i mitt minne, som om det hade varit i går eller i förmiddags, jag träffade henne.

— Åh, fröken, jag gav inte tappt i första taget, sade hon. Jag sov i parkerna om nätterna och drack vatten om dagarna för att döva hungern. Med avsky tänkte jag först på, att jag skulle kunna få mat och tak över huvudet genom att följa en vink från någon nattvandrare. Men så till sist, då jag var alldeles förbi av hunger, svarade jag på en mans tilltal. Jag följde honom hem. Han behandlade mig mycket vänligt, och jag fick stanna i hans bostad i flera dagar. Men därmed var jag också inne på den fördömda väg, som jag inte kunde lämna, förrän jag alldeles fördärvad och nedbruten hamnade på sjukhuset. Om jag ändå hade vetat då, vad jag nu vet! Då hade jag hellre, långt hellre, gått till polisstationen eller fattigvården eller diakonissan eller frälsningsarmén. Men jag tänkte inte ett ögonblick på, att allt det där var till också för mig. — — —

Ja, Edit blev verkligen olycklig. I flera år räknades hon bland de prostituerade. När hon sedan låg på sjukhuset, sönderfränt av den hemska sjukdomen, fick hon reda på, att ett räddningshem för sådana som hon fanns. Och det var först på räddningshemmet, hon fick rik-

tigt klart för sig, att samhället verkligen kastar ut några räddningsplankor åt sina olycksbarn. Hade hon haft den kunskapen redan innan hon lämnade skolan, så hade hennes liv aldrig blivit så olyckligt och förött, som det blev.

Jag skulle kunna lämna många exempel på, att just social okunnighet är orsaken till tragedier och olyckor av olika slag. Och en av Stockholms församlingssystrar, som hade en ganska lång verksamhet bakom sig, pekade för några år sedan på okunnigheten som en av de förnämsta orsakerna till prostitutionen.

Okunnighet är ändå ett ont, som bör kunna avhjälpas. Gossar och flickor ur alla samhällsklasser borde helt enkelt inte släppas ut i livet utan att ha fått den nödtorftigaste kunskap, om vad samhället kan göra och bör göra för att skydda sina medlemmar mot nöd och undergång. Visserligen beröras dessa frågor eller skola åtminstone beröras i ämnen medborgarkunskap och kristendom. Men därigenom få de unga intet samlat och enhetligt begrepp om samhället som hem och skydd för individen. Den sociala kunskap, som varje människa är i behov av borde i stället meddelas som en kurs för sig på skolans högsta stadier och gärna i samband med undervisning i sexuell hygien och etik. Kanske skulle även därigenom de ungas plikt känsla mot sig själva, mot varandra och mot samhället stärkas.

Vad vi kunna göra, redan innan detta krav blir fyllt, är att söka avhjälpa den sociala okunnigheten. Särskilt kvinnorna borde, mer än vad de göra, samlas i cirklar för att studera och sätta sig in i sådana frågor som röra barnavård, sjuk- och fattigvård. Och kvinnoklubbarna borde ta initiativ till och anordna, så vitt möjligt är, sociala upplysningskurser, även för ungdom, och föreläsningar i socialt upplysnings syfte av sakkunniga och vederhäftiga föreläsare.

S i b y l.

"Låt oss gärna vara teoretiska pessimister, men i våra handlingar måste vi beslutsamt ställa oss på optimisternas sida. Av vår strävan och dess framgång beror det, om måttet av rättvisa och ömsesidig hjälp skall ökas i det samhälle, vars medlemmar vi äro."

J u l e s P a y o t.

Lag om modershjälp.

Från Socialdepartementet har nu utkommit ett betänkande till lag om modershjälp.

Det har ju varit ett länge närt önskemål bland kvinnorna att erhålla moderskapshjälp, dels på grund av skyddslagens bestämmelser om avstängning från arbete under viss tid före och efter barnsbörd, men även som ett humanitärt krav för alla behövande mödrar. Det förslag som nu föreligger, synes i sin § 1 omfatta alla behövande mödrar, då där säges:

Svensk kvinna, som på grund av händelse eller barnsbörd är i behov av understöd för sig eller barnet, är, där detta behov icke annorlunda avhjälpas, berättigad att i enlighet med bestämmelserna i denna lag erhålla erforderligt underhållsbidrag (modershjälp). Sådan hjälp utgår till moderns underhåll under en månad, därav lägst halva tiden före barnsbörden, och till barnets underhåll under sex månader från dess födelse.

Men så komma vi till § 4, i vilken det stipuleras att modershjälp skall beviljas av fattigvårdsstyrelsen i det fattigvårdssamhälle där kvinnan äger hemortsrätt i fråga om fattigvård, och därmed är dess begränsning given och man frågar sig om det kan bli tal om, att en enda kvinna utöver dem, som redan hjälps till följd av sitt nödställda läge av fattigvården och dem som genom 1917 års barnlag äga möjlighet erhålla hjälp vid dessa kritiska tillfällen, kan komma i åtnjutande av denna modershjälp. Man är frestad att säga, som det berättas att Karl XV skulle sagt, när han fick stekt sill i papper: "Tror du inte jag känner igen dig, fastän du är klädd i kapprock."

Onekligen verkar förslaget att ha tillkommit mera som en skylt utåt, något att visa att vi vilja försöka uppfylla Washingtonkonventionen i detta avseende, än som ett förslag att bli till verklig hjälp för mödrar, gifta som ogifta, vilka vid dessa tillfällen äro i behov av denna hjälp, utan att därför höra till de nödställdas skara. De soc.-dem. kvinnorna ha också vid olika tillfällen uttalat, att de önska frågan löst genom sjukförsäkringen, och på den vägen äro vi redan inne. En hel del sjukkassor ha infört bestämmelser om moderskapsförsäkring, vilken er-

hålles genom att tillhöra kassan som sjukförsäkrad. Att kvinnorna här försumma en möjlighet kan man förstå, då föregående år statens tillskott ej var upptaget till högre belopp än 170,000 kr. I år har finansministern begärt 20,000 kr. till.

Mycket vänligt heter det ju även att fattigvården bör bevilja högre belopp vid dessa tillfällen än annars, vilket näppeligen kan väcka någon avundsjuk utav andra understödstagare, då dessa understöd äro utmätta för viss bestämd tid och vid kritiskt tillfälle.

Ju mer man går in i förslaget, desto mer känner man motvilja mot att detsamma skall vara bundet till fattigvården. Vi kunna inte förstå att allt som kommer fram i understödsform skall hänvisas till detsamma.

Göra inte förslagsställarna det, så komma sådana krav fram under remissen. Varför kunna inte vi här i Sverige hålla borta välgörenhetssynpunkterna på frågor av denna art? Denna fråga, såväl som änkepenioneringen, måste lösas med fasta understöd.

De soc.-dem. kvinnorna måste hävda den fria medborgaresynpunkten och icke allmosesynpunkter.

S. V.

En bok om Skansen har av Nordiska Museet utgivits med bilder över Skansens vackra hus och gårdar, varav vi i detta nummer tillåtit oss reproducera några stycken.

Partikamrater! Nu då jag efter nära två års sjukdom åter hoppas kunna deltaga i vårt gemensamma arbete vill jag först till alla och en var frambära ett hjärtevarmt tack för all vänlighet och all ekonomisk hjälp som givits mig under denna långa svåra tid.

Med kamratlig hälsning

A m a n d a F r ö s e l l.

SPRID MORGONBRIS!

ANSLUT EDER TILL DEN SOC.-DEM. KVINNORÖRELSEN!

Int. Kvinnoförbundets fredsvecka.

Den av Int. Kvinnoförbundet för Fred och Frihet anordnade upplysningsveckan den 7—13 januari, varvid världsfreds- och försoningsproblemet skulle belysas ur vitt skilda faktorerers synvinkel, blev en i allo givande vecka. Föredragens i allmänhet höga kvalitet gav kursen ett högt värde i upplysningshänseende och deras opartiskhet möjlighet att alltid hålla huvudet kallt och hjärtat varmt för den fråga som låg bakom det hela.

Där framförde högermannen, liberalen, den frisinnaade och socialdemokraten sin syn på de olika partiernas ställning till freden. Efter dessa föredrag måste man fråga sig, hur en fredsvän kan äga högeråskådning. Denna fråga framträdde allt skarpare ju längre kursen pågick, utan att de från vänsterhåll på något sätt framträdde agitatoriska för sina synpunkter. Till och med tyckte man att föredragen, i många fall från vänsterhåll, voro alltför kallt sakliga, men fakta talade desto klarare språk, både när det talades om det inrikes arbetet i socialt, politiskt och etiskt hänseende, liksom dessa förhållanden i andra länder och internationellt.

Det vore frestande att införa referat över en hel del föredrag och diskussioner, men med Morgonbris' begränsade utrymme blir det av intet värde, då desamma skulle bli alltför knapphändiga. Vi socialdemokrater veta att vår strävan går ut på att skapa fram världsfred. Den första internationala bildades ju också i fredssyfte och fredsfrågan är den fråga som alltid starkast framträtt vid dess kongresser.

Att det "Golgatadrama", som dr Poul Bjerre betecknade världskriget, kunde komma över oss, berodde naturligtvis inte på bristande fredsvilja inom den socialistiska världen, utan på avsaknad av makt. Det största fredsarbete vi därför kunna utföra är att var och en i sin stad ökar socialdemokratins makt.

Naturligtvis är uppfostringsfrågan av stor betydelse, ävensom det

VINTERBILD FRÅN SKANSEN. (Ravlundagården.)

personliga livets reformering, vilket ju också hör samman och icke är något väsensskilt från socialdemokratien, utan ligger inom dess etiska och ideella ram.

Vi hoppas att denna upplysningsvecka gav eggande impulser för fredsarbetet. Vi få inte vara blinda för att "fredskrafterna", som säga: "Vill du fred, så rusta för krig", äro mycket aktiva och ha till sitt förfogande sådant tal som lätt smält sammanfaller med gamla invanda föreställningar och därför har lättare att vinna anhängare bland de tanklösa skarorna, vilka kunna bli tungan på vågen vid kritiska tillfällen. Men de fredskrafter, som säga: "Vill du fred, så rusta för fred", har långt svårare att tränga in i allmänmedvetandet, därför att de i så hög grad plöja nya tankebanor.

Det undrades om denna kurs kunde ha någon verklig nytta för fredsarbetet, vilket naturligtvis kan sättas frågetecken efter, som till allt annat arbete som utföres i idéernas tjänst. Man ser aldrig några påtagliga resultat med detsamma, och det kunna väl knappast anordnarna av denna kurs heller. Men allt som göres i det godas tjänst, är en motvikt till det onda och därigenom i sig självt nyttigt.

S. V.

(Forts. fr. sid. 7.)

oförtrutet i agitations- och organisationsarbetet. Först i Göteborg, där startandet av Ny Tid icke var någon lätt uppgift, vilket icke heller något av det organisationsarbete var, som de där utförde. Sedan 1900 har hennes arbetskraft varit bunden vid partiexpeditionen och det är från detta arbete, som hon nu i dagarna skiljer sig, för att slå sig en liten smula till ro vid sin ålders höst. Och vi önska henne av allt vårt hjärta att hennes dagar skola bli trivsamma och rofyllda. Hennes arbetsdag har varit lång inom rörelsen, ty jämsides med sitt dagliga arbete har hon ända till inemot de sista åren varit den ledande kraften inom soc.-dem. kvinnorörelsen, där hennes insatser torde vara väl kända för oss alla. Ett av hennes många initiativ var utgivandet av Morgonbris, vars redaktör hon var under de första banbrytande åren.

Då Anna Sterky ännu är vid god vigör och verksam, kommer hon ju att även framdeles stå vid vår sida i arbetet och gagna vår rörelse.

Försäkra Ert liv i Folket

Anna Nordgren 50 år. Förbundets bildningsfond.

Anna Nordgren är en av Södra soc.-dem. kvinnoklubbens i Stockholm mest intresserade medlemmar, vilket till en viss grad ligger uttryckt i att hon varit dess kassör i 10 år och fortfarande innehar denna syssla, och dessutom på olika sätt verkat för klubbens framgång. Dessutom är hon kommunalt intresserad och innehar flera förtroendeuppdrag inom kommunala nämnder och styrelser.

Hon uppvaktades på bemärkelsedagen av kamrater och vänner i sitt hem och blev där hjärtligt hyllad.

Samhörighet är förknippad med vår rörelses framgång. Må våra tankar vara hos alla dem som kämpa den hårda kampen för litet mera bröd åt sig och familjen.

Kom ihåg att varje fackföreningsstrid mot kapitalismen ytterst gäller hustru och barn. Alla måste vi vara solidariska i ord och handling.

Lantarbetarnas strid för litet mänskligare livsvillkor är den som till sin natur drager till sig hela arbetareklassens uppmärksamhet och odelade medkänsla. Må vi stå med i lederna och giva dem vårt moraliska och ekonomiska stöd.

Som omröstningen i avdelningarna om kongressbeslutet, att upprätta en fond för utdelande av stipendier till medlemmar, som önska genomgå folkhögskolekurser, nu är avslutad, meddelas att 99 avdelningar deltagit i densamma. Av dessa ha 77 röstat för upprättandet av en sådan bildningsfond och 22 däremot. Motiveringarna emot ha i en del fall varit något trångsynta, t. ex. då man anför att "från vår klubb blir nog ingen vald, varför vi ej vilja vara med", eller "att vi fondera våra medel själva", eller "att detta tillhör ungdomsrörelsen och ej oss". Det är ju alldeles givet att inte varje klubb kan sända stipendiat årligen, men om vi gemensamt kunde hjälpa en fyra, fem varje år och kanske fler av våra medlemmar att komma till Brunnsvik eller annan folkhögskola, så tror jag att vi utfört en solidarisk handling av stort värde. Vi hoppas att alla avdelningarna komma att inse detta och ställa sig fullt solidariska med resultatet av omröstningen, ty med de siffror som föreligga är det stor majoritet för att en sådan fond må komma till stånd.

Förbundsstyrelsen kommer att litet längre fram sända avdelningarna utförliga redogörelser för ansökningarna till folkhögskolor och bestämmelser för utdelning ur fonden.

Här nedan följer förteckning över de avdelningar som deltagit i omröstningen:

Arvika, Avesta, Billesholm, Bjuv, Bollnäs, Borlänge, Borås, Boxholm, Dalby, Degerfors, Djursholm, Engelsberg, Enköping, Eskilstuna, Eslöv, Essvik-Nyhamn, Fagersta, Fagervik, Falun, Furulund, Grillby, Grödinge, Gävle, Göteborg, Hallsberg, Halmstad, Hedemora, Horsaryd, Huskvarna, Hässelby, Höganäs, Hörnefors, Kallhäll, Karlsdal, Karlshamn, Karlskoga, Karlstad, Katrineholm, Klagshamn, Kristinehamn, Krylbo, Kungsängen, Köping,

Emilie Åberg.

En av de äldsta medlemmarna i Stockholms Allmänna kvinnoklubb, Emilie Åberg, vigdes till gravens ro den 11 jan. Hon hörde till dem, som voro med i genombrottsåren, då intet arbete fick vara främmande, då det gällde att hjälpa till i uppbyggandet av partiet. Emilie Åberg tvekade heller aldrig inför mödorna, utan tog, när så var nödvändigt, även grovsysslor på sin lott. Enkelhet och rätträdighet hörde till hennes väsensart och i sitt arbete inom församlingens fattigvårdsstyrelse kom hennes goda hjärtelag till uttryck samtidigt som det paradades med sund kritik.

Vid graven talade kvinnoklubbens ordf., som tackade henne för det goda föredöme hon varit bland medlemmarna, som en varm och hängiven partimedlem, och fattigvårdsstyrelsens ordf., för det arbete hon nedlagt inom fattigvårdsstyrelsen.

Klubbens sängkör medverkade och följde henne till graven många kamrater under klubbens fana.

Landskrona, Lesjöfors, Linköping, Ljusne, Luleå, Långshyttan, Långsjö, Mariestad, Mjölby, Munkfors, Mölndal, Norrköping, Nyköping, Ny-näshamn, Oskarshamn, Oskarsström, Öxelösund, Ronneby, Sala, Sjöbo, Skönsberg-Ortviken, Smedjebacken, Sparreholm, Skromberga, Stigen, Stjärnsund, Storfors, Stockholm: Allmänna, Kungsholmens, Södra, Södra Förstäder och Vasa-stadens, Strängnäs, Sundbyberg, Sunds-Skönvik, Sundsvall, Surahammar, Svalöv, Svedala, Svenljunga, Söderhamn, Södertälje, Trälleborg, Trollhättan, Tumba, Uppsala, Vallvik, Vänersborg, Västerås, Åby, Åkers Styckebruk, Åmål, Ängelholm, Örebro, Örgryte och Östersund.

Vetenskapliga fabrikationsmetoder och kooperativ distribution göra K. F:s margarin till en delikat och billig vara.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Skromberga.

Skromberga kvinnoklubb höll ordinarie möte den 29 dec. 1924. Frågan om bildandet av en studiecirkel stod på dagordningen, men blev bordlagd tills vidare.

Kommittén för syföreningen redogjorde för arbetsauktionen och festen; mötet uttalade ett tack till kommittén för arbetet den hade nedlagt, vilket hade givit ett så vackert resultat.

Därefter förekom val av styrelse för kommande arbetsår. Valda blevo: fruarna Betty Persson, Mathilda Roth, Ebba Svensson, Alma Johansson och Frida Olsson. Till ordf. i styrelsen utsåg mötet fru Betty Persson. Revisorer blevo Mathilda Bergsten och Beata Olsson. Till ledamöter i kommunstyrelsen uppsattes följande kandidater: fruarna Betty Persson och Mathilda Roth.

Ref.

Från Borås.

Borås socialdemokratiska kvinnoförening höll årsmöte i Folkets Hus torsdagen den 15 januari.

Av styrelsens årsberättelse framgick att föreningen hållit 10 ordinarie möten samt ett samkväm.

Föreningen har under året firat sin fem-åriga tillvaro och med anledning därav anordnades en anslående fest. I mars månad hölls en tre dagars instruktionskurs med fru Sigrid Lundin från Stockholm som ledarinna. Ett valmöte med fru Nelly Thüring som talarinna. Dessutom har den nya riksdagsmannen, folkskol-läraren herr Josef Veijne, hållit tvenne föredrag, ett inom föreningen om "Kvinnans uppgift i hem och samhälle" samt ett offentligt om "Uppfostringsanstalten Bona", det senare med skioptikonbilder.

Ett flertal aktuella frågor ha under året diskuterats ganska ingående och hoppas vi att detta skall lända vår rörelse till nytta att vi söka sätta oss in i olika frågor och synpunkter.

"Morgonbris" har försålts till ungefär 1,000-tal exemplar.

Föreningens inkomster och utgifter ha balanserat på kr. 540:97. Tillgångarna vid årets slut voro kr. 188:97.

Till styrelse för innevarande år valdes fröken Emma Lindberg, ordf., fru Ingrid Gunnarsson, sekreterare, fru Alida Vilén, kassör, samt fru Anna Karlkvist, tidningskommissionär. Till ombud vid Västgöta-Dals kvinnodistrikts konferens valdes den nyblivna ordföranden, fröken Lindberg.

En hälsning till kvinnoklubbarna landet runt från Boråsklubben.

Korrespondenten.

Varje för vår saks framgång ivrande medlem måste arbeta för
— MORGONBRIS —
spridning till arbetarehemmen.

Luciafest i fabriken.

Lördagsmorgonen den 13 december medförde en upplevelse för personalen inom A.-B. Nyborgs yllefabrik i Norrköping, som näppeligen finner motsvarighet inom textilindustrins historia. Några unga arbeterskor hade nämligen överenskommit om att högtidlighålla Lucia-dagen på gott traditionellt sätt, och överraskade alltså personalens på den mycket stora fabriken skilda avdelningar av en den allra mest betagande Luciafest.

Det blev verkligen mycket stämmingsingivande och vackert. Klocker ringde och så kom Luciatåget, med vackert klädda flickor, med skön brud i täten, under sång tågande genom salarna. Det var det vackraste som någonsin skådats inom en annars nog så prosaisk fabrik, och Luciatåget kom lite var att tänka över att numera är inte allt så, som förr i tiden. Aldrig fick personalen inom en fabrik någonsin förr se någonting sådant. Nej, man fick inte ens ha någon tanke däråt.

Men att det är möjligt att åstadkomma ett vackert och stämmingsingivande inslag i dagarbetets tämligen enahanda, det blev bevisat nu. Ett föredöme gavs, som bör vinna efterföljd i alla de delar, det låter sig göra. Lite mer av sann livsglädje och högre livsvärden, det betyder mer än man kanske vill ana.

Moderlighetskänslan säges vara i utdöende hos vår tids kvinna. Från alla håll slungas mot henne påståenden och förebräelser. Hon försvarar sig inte. Hon anser med rätta att verkligheten talar sitt tydliga språk för den som vill förstå.

Ett vittne som ingen brukar jäva är Statistiken. Dess årsbok för 1924 har åtskilligt av intresse till belysning av frågan om moderskapet och nativiteten. Befolkningen i vårt land ökades under tioårsperioden 1910—1920 med närmare 400,000 personer. Denna ökning kommer i hög grad på de små familjernas tillväxt.

Familjer på tre personer 1910—20, ökning 46,000 i antal.

D:o fyra personer 1910—20, ökning 33,000 i antal.

D:o sex personer 1910—20, ökning 19,000 i antal.

Men därmed är ökningen slut och kurvan störtar brant nedåt.

Familjer på intill tio personer 1910—20, minskning 8,000 i antal, o. s. v.

Denna tabell är talande nog. Familjebildningen är ett gott tecken ur ras- och social synpunkt och tyder inte på någon bristande moderskänsla. Men att siffrorna på barnantalet är i nedgående, då det gäller familjer med mer än sju medlemmar, kan också vara ett gott tecken. Det torde vara svårt att bestrida att häri kan ligga symtom på stigande omsorg om barnens bästa. Alltså en högre grad av moderlighet och fadersansvar. Med anpassningsförmåga till den miljö och den tid, som är vår, då det ibland t. o. m. ser omöjligt ut för barnrika familjer att få tak över huvudet.

I ladugården får inte hållas fler kalvar än födan förslår till. Det börjar uppgå för människorna att samma barmhärtiga omtanke bör tillämpas på barnskaran vid hemmets härd.

(Ur Tidevarvet.)

Det ligger i Edert eget intresse att göra Edra inköp i Konsumtionsföreningen Stockholm

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Wessman. A. T. Norr 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm Sö. St.-Tel. Söder 78 98.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—, halvt år kr. 1:50; lösnr. 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textsidan 40 öre per mm.

Sverges Soc.-dem. Kvinnoförbund: Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Wessman, Upplandsgatan 85, Stockholm. A. T. Norr 244 36.

Meddelande från expeditionen.

Följande arbetsmateriel kan tillhandahållas mot postförskott:

Medlemsmatrikel . . .	Kr. 5:—
Kassabok (blå pärmar) . . .	» 3:60
Protokollsbok (blå pärmar)	» 1:85
Medlemskort med förbunds- och avdelningsstadgar	» 0:05
Rekvisioner och alla avgifter insändas till förbundskassören, Anna Svensson, Grindsgatan 10, Sthlm Sö.	

Sprid Morgonbris!

Ingen klubbmedlem får vara överksam vare sig det gäller agitationen för klubben eller Morgonbris.

Stockholms stads o. läns soc.-dem. kvinnodistrikt. Adr.: Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö. Kassör fru Sara Andersson, Igelboda, Saltsjö-Duvnäs.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie möte 1:a måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m.

Obs! Lokal i D-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

BANKAKTIEBOLAGET NORDEN.

Alla slag av bankaffärer. — Högsta inlåningsränta.

ARBETAR-BODENS DAMEKIPERING

Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris Dam- & Barnkoffor.

Dam- & Barnunderkläder.

Extra starka barnstrumpor.

Stockholms Gamla Stadens Soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 2:dra torsdagen i månaden kl. 7.30 e. m., Stortorget 3, 2 tr.

Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 1 tr., Södra Folkets Hus.

Ordf. fru Beda Jansson, Blekingeg. 65, 3 tr., Stockholm.

Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. å lokalen Upplandsgatan 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten). Uppbörd och inskrivning varje möte.

Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. Fridhemsgatan 48.

Ordf. fru Jenny Larsson, Kungsholmsgatan 104, 1 tr. Tel. Norr 238 37.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm håller möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus P-sal, 3:dje torsdagen i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Södra Förstädernas soc.-dem. kvinnoklubb håller möte andra torsdagen i varje månad i biograflokalen, Aspudden. Ordf. Sigrd Lundin, Liljeholmen, tel. Grödal 116. Korresp. sekr. Karin Käll, Aspudden, tel. Aspudden 4 28.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. Ordf. fru Anna Fors, Villorna, Billesholms gruva. Sekr. fru Gerda Lilje-roth, Billesholms gruva.

Styrelsen.

Djursholms Soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 2:dra torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Föreningshuset. Ordf. Fru Ellen Bombler, Tel. 1314.

Enköpings soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 4:de tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus lilla sal.

Styrelsen.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8 e. m. i Arb-föreningens H-sal; 3:dje tisdagen i månaden Bondegatan 14 kl. 8 e. m.

Styrelsen.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra och 4:de onsdagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus B-sal.

Styrelsen.

Höganäs soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte 1:sta och 3:dje måndagen i månaden. Ordf. fru Jenny Larsson, Stormgatan, Höganäs.

Landskrona soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra onsd. och 4:de torsd. i varje månad kl. 1/2 8 e. m. i Folkets Hus. Ordf. fru Amalia Nilsson, Föreningsgatan 61, Landskrona.

Styrelsen.

Ludvika soc.-dem. kvinnoklubb håller sina möten 2:dra måndagen i varje månad kl. 1/2 9 i Folkets Hus' B-sal.

Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 1:sta o. 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 4:de måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus.

Styrelsen.

Storfors soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten sista söndagen i varje månad kl. 3 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus C sal.

Styrelsen.

Trälleborgs soc.-dem. kvinnoklubb har möte andra måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. Fru Math. Friberg, Kyrkogatan 9.

Styrelsen.

Tumba soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Tumba.

Styrelsen.

Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 4:de onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Godtemplarlokalen, Gårda.

Styrelsen.

Stockholm 1924. A.-B. Arbetarnes Tryckeri